

آشنایی با چند کویر منحصر به فرد و چند و چون سفر به آن ها در تابستان

افسون کویر

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

دوشنبه ۱۱ تیر ۱۳۹۷

۱۸ شوال ۱۴۳۹ ۲ جولای ۲۰۱۸

شماره ۱۹۸۵۵

۱۰۷۸

مرجان دهقان | روزنامه نگار

گردشگری

سمت کویر هستند؛ زیرا هر چه به پایان ماه قمری نزدیک می شویم ماه مدت زمان کمتری در طول شب دیده می شود و فروغ ستارگان بیشتر از هر چیز دیگر در آسمان شب خودنمایی می کند. به همین جهت فرصت مناسبی است تا از زیباییایی مسحور کننده آسمان شب کویر بهره ببریم. با ما همراه شوید تا با تعدادی از کویرهای منحصر به فرد ایران و جهان که اوقات خوشی را برایتان به ارغان خواهد آورد، بیشتر آشنا شوید.

گفت و گو با «مهدی هاشمی»، احداث کننده اولین سایت رصدی در کویر

یک بار در کویر گم شدم!

گم شدن وسط کویر است. نه موبایل آنتن می دهد و نه به راحتی می شود مسیر را پیدا کرد. دیگر نزدیک غروب بود و می دانستم اگر تا ۲۰ دقیقه دیگر به رصدگاه نرسیم همه متوجه گم شدنمان می شوند و این آغاز مشکلات است.

این مشکل را چطور مدیریت کردید؟

تصور مشکلات احتمالی استرس زیادی وارد می کرد که ناگهان راه حل خوبی به ذهنم رسید؛ از دور یک مکان صاف که مردم محلی به آن دق می گویند، دیدم. به راننده گفتم لحظه ای اتوبوس را نگه دارد و چون اکثر جمع دوستان نجومی خودم بودند پیشنهادی مطرح کردم. گفتم دوستان ما بارها رصد آسمان را در رصدگاه تجربه کرده ایم و بارگاه حدود ۲۰ دقیقه دیگر راه داریم، بهتر نیست این بار در یک مکان جدید مسیر را به سمت دق با دقت انتخاب کردم و بادم همه موافق خواهند بود و همین طور هم شد. خلاصه مسیر را به سمت دق با دقت انتخاب کردم و تا صبح به رصد پرداختیم، همه از این امکان جدید برای رصد لذت بردند و خیلی هم تشکر کردند. با طلوع خورشید به دنبال یک مسیر مناسب برای عبور از دق و رسیدن به رمل ها بودم. قرار بود صبح به کویر نوری برویم؛ خوشبختانه در مسیری که گم شده بودیم رمل ها را دیده بودم و به خاطر سیرده بودم، با اتوبوس به همان محل رفتیم و به دوستان هم خوش گذشت. من هم حسابی برایشان سنگ تمام گذاشتم؛ از سرد کردن هندوانه در آفتاب تا گرفتن مار. تا امروز هم کسی نفهمیده که ما گم شده بودیم و همیشه به نیکی از آن سفر یاد می کنند.

برای سفر به کویر باید چه تجهیزاتی به همراه داشته باشیم و به چه نکاتی توجه کنیم؟

در ابتدا لازم است تجهیزات کافی به خصوص آب برای سه یا چهار روز، کلاه حصیری، میوه هایی مانند سیب که باعث رفع عطش در روز و خرما که باعث تحمل سرما در شب می شود به همراه داشته باشید. حداقل با دو ماشین سفر کنید. در صورت گم شدن در کویر بهترین کار برگشتن از همان رد مسیری است که طی کرده اید. اگر ماشین خراب شد و بیشتر از ۴۰ کیلومتر از یک روستا دور نشده بودید و می دانید کسی از آن مسیر عبور نمی کند؛ برخلاف باور عمومی حتما در روز و همان مسیر بدون تلاش زیاد برای درآوردن باتعمیر ماشین پیاده برگردید. اگر آب کافی داشته باشید کمتر از یک روز به روستا می رسید. مانند در کویر باعث هدر رفتن انرژی و منابع غذایی خواهد شد و حرکت در شب خطر مواجه با حیواناتی مانند گرگ و احتمال گزش و آسیب دیدگی را بیشتر می کند. اگر برای پیاده روی کفش های تان را درآوردید حتما قبل از پوشیدن آن ها از خالی بودنشان مطمئن شوید. در صورت بروز هر حادثه به دنبال مقصر نگردید و فکر و انرژی خود را صرف پیدا کردن راه حل کنید.

مطالبات مالی نداریم و تقاضا کردم هر اداره ای تنها امکاناتش را در اختیار ما بگذارد. به این ترتیب یک لیست از امکانات مورد نیاز تهیه کردم و به کمک بخشدار و فرماندار سه قلعه قابلیت های هر سازمان را بررسی کردیم و جایز رقابت را هم استانداری تقبل کرد. در نهایت نهمین رقابت مسیه در سه قلعه برگزار شد. ما ران با همه اتفاقات خوب و بدش گذشت و امروز مهم و جود همان سکوی رصدی در دل کویر سه قلعه است و برای ما اعضای انجمن نجوم آسمان مهر آن سکوی سیمانی قطعه ای است از بهشت.

یک خاطره جذاب از کویر نوردی هایتان به خاطر دارید، مثلا تا به حال در کویر گم شده اید؟

من شاید لیدر بیش از صد تور نجومی در کویر سه قلعه بوده ام. راه های کویری بسیار شبیه به یکدیگر هستند و خروجی های زیادی دارند. گاهی با خاک راجا به جامی کند و مسیر دیده نمی شود؛ به همین دلیل حتی ممکن است راه بدهای محلی هم مسیر را گم کنند و حتما لازم است مسیر را در طول روز طی کنیم. در یکی از این تورهای رصدی که همگی دوستان نجومی خودم بودند من به عنوان مدرس و راهنمای نجومی همراه آن ها بودم. بعد از وارد شدن به جاده خاکی کویری تمام حواسم به مسیر بود و همزمان مناطق کویری را توضیح می دادم؛ در این بین بحث های تخصصی بالا گرفت و من حواسم به مباحث مطرح شده بود. بعد از چند دقیقه که به جلوی اتوبوس برگشتم هر چه به مسیر و عوارض نگاه می کردم خبری از آن مسیر آشنای همیشگی نبود. مطمئن بودم که مسیر را گم کردم. به راننده نگاه می انداختم و فهمیدم که اصلا متوجه گم شدنمان نشده است. برای یک تور لیدر بدترین اتفاق ممکن

آسمان بکر کویر، به دور از آلودگی های نوری که شکوه آسمان شب را در خود می بلعد به رصدگران حرفه ای و حتی افراد عادی این امکان را می دهد تا از زیبایی آن بهره ببرند؛ اما بدون امکانات و زیر ساخت های مناسب ممکن است طعم شیرین این لذت به تلخی بدل شود. «مهدی هاشمی» کسی است که به همت او و دوستانش یک سایت رصدی در کویر سه قلعه و نزدیک بیرجند احداث شده است. این اقدام علاوه بر امکانی که در اختیار رصدگران قرار داده است باعث شده تا اهالی سه قلعه که تا پیش از این در آمد خود را بیشتر از طریق کار در کوره های آجرپزی به دست می آوردند طعم درآمد گردشگری نجومی را بچشند. امروز او با وجود تمام ناملایماتی که در این راه تحمل کرده است از این پیشرفت خوشحال است.

ایده احداث این سایت رصدی از کجا شکل گرفت؟

همه چیز از ما ران مسیه هفتم شروع شد؛ جایی که برای یک رقابت نجومی ثبت نام کرده بودم. محل رقابت کاروانسرای قصر بهرام در نزدیکی کویر مرنجاب بود که آلودگی نوری منطقه باعث شد تا عوامل اجرایی علت انتخاب این محل را به عنوان میزبان این رقابت رصدی پرسیم. پاسخ متفاوت بود اما همان جاتصمیم گرفتم تمام تلاش خودم را انجام دهم تا به همه رصدگران حاضر در رقابت آسمان سه قلعه که از آگاه خودم هم بودند نشان بدهم تا بتوانند در شرایط بهتری به رقابت بپردازند و بیشتر لذت ببرند. از نیمه های شب، رقابت را هر دو به بررسی خواسته های داوران، کادر اجرایی و شرکت کننده ها پرداختم. منجم ها خیلی قانع بودند و همه تنها یک آسمان تاریک و امکانات اولیه مانند سرویس بهداشتی، جایی برای برپایی چادر و آب آشامیدنی می خواستند. تمام نکات منفی ما ران مسیه رو یادداشت کردم و به این امید که بتوانیم ما ران بعدی را در سه قلعه و خراسان جنوبی برگزار کنیم، به بیرجند برگشتم.

چطور موفق به انجام این کار شدید؟

بعد از یک هفته، طرح برگزاری ما ران بعدی را در شورای مرکزی انجمن نجوم آسمان مهر بیرجند مطرح کردم و همه موافقت کردند اما کار نشدنی به نظر می رسید. تا آن موقع جز یک بار که تجربه ناموفقی هم بود ما ران تهران و کاروانسرای قصر بهرام خارج نشده بود. در قدم اول سعی در مبارزه با آلودگی های نوری منطقه کردیم و بعد با تلاش های وصف نشدنی و دوندگی های بسیار تک تک موانع را کنار زدیم. کار آن قدر سخت پیش می رفت که تا یک ساعت قبل از شروع رقابت حتی اعضای انجمن نجوم هم در حال پاک سازی محیط و تکمیل سکوی رصدی بودند. به دلیل مشکلاتی که برای تامین بودجه وجود داشت اعلام کردم از هیچ رانی

کویر شهداد؛ یک فرصت عالی برای عکاسی

کویر شهداد بخشی از حاشیه غربی کویر لوت است. شهداد با ۲۴ هزار کیلومتر مربع وسعت در جنوب شرقی ایران در حدود ۱۰۰ کیلومتری کرمان و ۴۰ کیلومتری شهر افسانه ای کلوت ها، یکی از بزرگ ترین بخش های کشور و باستانی ترین بخش استان کرمان محسوب می شود. در نزدیکی شهداد، گلدان های کویری که نیکا گفته می شود وجود دارد که گاه طول آن ها به ۱۰ متر می رسد و حتی از بلندترین نیکاهای صحرای آفریقانی از ارتفاع بیشتری دارد. کمپ کویری شهداد که به صورت گنبدی شکل و در بین چندین کلوت قرار دارد شمار از گزند باد و طوفان های شن در امان نگه می دارد. کلوت به کوه های شنی ای می گویند که بر اثر عامل فرسایشی غالب کویر یعنی باد ایجاد می گردد و فرم ها و شکل های خیره کننده ای را ایجاد می کنند جوری که تصور می شود یک بنای تاریخی است. این زیبایی منحصر به فرد فرصت مناسبی برای علاقه مندان به عکاسی است تا قاب های تماشایی از آن ثبت کنند.

کویر مرنجاب؛ از محبوب ترین کویر های ایران

این کویر در شمال شهرستان آران و بیدگل استان اصفهان قرار دارد که یکی از زیباترین نقاط کویری ایران محسوب می شود. تپه های شنی بلند و جنگل های تاق جلوه زیبایی به این منطقه بخشیده است. دریاچه نمک آران و بیدگل و جزیره سرگردان از دیگر نقاط دیدنی منطقه محسوب می شوند. چاه تاریخی دستکن در قسمت شرق کویر، محل آبشخور شترهای کاروان ها بوده است. قلعه مرنجاب نیز کاروانسرای است که در مسیر راه ابریشم قرار داشته است و کاروان ها برای سفر به خراسان، اصفهان و ری از این مسیر می گذشتند. همچنین منطقه بیابانی ریگ شق منطقه ای بیابانی شمال شهرستان باد رود اصفهان، ادامه ریگزار بزرگ بندریگ است. در کنار تپه های شنی که اصلی ترین جاذبه کویر هستند، وجود قلعه کرشاهی و جزیره سرگردان این منطقه را بیش از پیش تماشایی کرده است. در کنار کاروانسرای قنات آب شیرین وجود دارد که در این کویر نمک و شور و زاریک پدیده بسیار منحصر به فرد محسوب می شود.

کویر مصر؛ مناسب برای یک سفر خانوادگی

این کویر که ممکن است ذهن افرادی که تا به حال نام آن را نشنیده اند به سمت سرزمین باستانی مصر ببرد؛ در ۴۵ کیلومتری شرق شهر جندق و ۶۰ کیلومتری شمال شهر خور واقع شده است. کویر مصر برای علاقمندان به طبیعت نامی آشنا است و به عنوان جزیره ای در شن های روان معروف شده است. بخش هایی از فیلم خیلی دور خیلی نزدیک را ضامیر کریمی در این منطقه فیلم برداری شده است. از دیدنی های این منطقه می توان به نیزار مصر، دریاچه نمک سلکون، تخت عباسی، تخت عروس، تپه های شنی منطقه امیرآباد، ریگ کله و رمل های ماسه ای اطراف روستا اشاره کرد. دریاچه نمک خور که بزرگ ترین دریاچه فصلی نمک جهان محسوب می شود روستای ایرج که عمری چهار هزار ساله دارد از جاذبه های توریستی اطراف این منطقه است. این منطقه که از کویر های پر طرفدار ایران است با چندین اقامتگاه بوم گردی مکانی مناسب برای یک سفر خانوادگی به دل کویر است.

کمپ کویری متین آباد؛ کویری برای آماتور ها

اگر سختی سفر به کویر شمارا از رفتن به آن منصرف می کند باید بدانید به مدد همه گیر شدن کویر نوردی امکانات زیادی در دل برخی از مناطق کویری برای کویر نوردان در نظر گرفته شده است. کمپ کویری متین آباد در حاشیه کویر مرکزی ایران، ۶۰ کیلومتری جنوب شرقی کاشان و ۲۵ کیلومتری جنوب نطنز اولین اکو کمپ ایران است. این کمپ انرژی مورد نیاز خود را از منابع تجدید پذیر مانند انرژی باد و خورشید تامین می کند که ضمن محافظت از محیط زیست روزانه قابلیت ارائه خدمات رفاهی به ۱۰۰ نفر را دارد. این کمپ در سال ۲۰۱۴ میلادی به عنوان یکی از ۱۸ سایت برتر دنیا در زمینه فعالیت های اکوتوریست شناخته شده است.

قطب جنوب؛ عجیب ترین کویر دنیا

شاید به نظر عجیب باشد اما قطب جنوب به عنوان یکی از خشک ترین کویر های جهان شناخته می شود. این منطقه تقریباً از ۹۸ در صد یخ تشکیل شده است به همین دلیل بسیار مرطوب و پر آب است اما از آن جا که دمای بسیار پایینی دارد آب های آن تقریباً غیر قابل استفاده است و این موضوع آن را به خشک ترین کویر جهان تبدیل کرده است، «مک مور دو» نام یک کویر در قطب جنوب است که نامش در سال ۲۰۰۵ میلادی به عنوان سردترین و وسیع ترین کویر دنیا در کتاب رکوردهای گینس ثبت شده است. این کویر به لحاظ زیست محیطی نزدیک ترین سرزمین به سیاره مریخ است. محققان از سال ۲۰۱۳ میلادی در حال بررسی امکان وجود حیات در این مکان هستند. تاکنون اثری از حیات در این کویر دیده نشده است اما برخی با کتری ها که با فتوسنتز زندگی می کنند در این کویر وجود دارد و دو ممکن است موجودات دیگری نیز یافت شود.